

ПРОБЛЕМИ ОБРАННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА – ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Становлення ринкових відносин в Україні неможливе без створення та розвитку малого підприємництва. Діяльність суб'єктів малого підприємництва-фізичних осіб сприяє гнучкості економіки, мобілізації ресурсів та структурній перебудові загалом. Тому дослідження сучасних проблем малого підприємництва, а саме обрання системи оподаткування фізичними особами-підприємцями, є актуальним та практично необхідним. Прийняття Податкового кодексу України (ПКУ) викликало жваву дискусію серед дослідників. Особливої уваги заслуговують роботи наступних фахівців: Мічковської Н. Р., Степанюк В. П., Чумак О. П. та інших [2-3]. Метою даного дослідження є розробка рекомендацій щодо обґрунтування вибору тієї чи іншої системи оподаткування фізичними особами-підприємцями.

Завданнями дослідження є аналіз змін в системі оподаткування суб'єктів малого підприємництва-фізичних осіб, які відбулися у зв'язку з прийняттям ПКУ; визначення переваг та недоліків існуючих систем оподаткування; розробка рекомендацій щодо вибору системи оподаткування фізичними особами-підприємцями.

До фізичних осіб-підприємців можуть застосовуватися три системи оподаткування доходів, одержуваних ними від здійснення підприємницької діяльності, а саме: загальна система оподаткування, спрощена система зі сплатою єдиного податку та зі сплатою фіксованого податку. Кожна з цих систем має певні обмеження та переваги, різний порядок ведення обліку доходів і витрат, а також різний порядок подання відповідної звітності. Якщо фізична особа-підприємець обрала загальну систему оподаткування, то сфера її застосування не обмежена.

Приватні підприємці на загальній системі оподаткування не звільняються від сплати визначених законодавством податків та зборів. Регулює порядок оподаткування підприємців, які обрала загальну систему оподаткування, ст. 177 ПКУ. Об'єктом оподаткування є чистий оподатковуваний дохід, тобто різниця між загальним оподатковуваним доходом і документально підтвердженими витратами, пов'язаними з господарською діяльністю. Потрібно зазначити, що витрати підприємця безпосередньо повинні бути пов'язані з отриманням доходів і документально підтверджені [1].

Згідно з п. 167.1 ПКУ ставка податку становить 15 % бази оподаткування, а у разі якщо загальна сума отриманих платником податку доходів перевищує десятикратний розмір мінімальної заробітної плати, установлені законом на 1 січня звітного податкового року, ставка податку становить 17 % суми перевищення [1].

Тобто, фізичні особи-підприємці, що обрала загальну систему оподаткування, не мають ніяких пільг та сплачують усі податки та збори, передбачені ПКУ, а саме: податок на доходи фізичних осіб, податок на додану вартість, збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності, земельний податок та багато інших. Оскільки, як правило, фізичні особи-підприємці мають невеликий оборот господарської діяльності, то таке податкове навантаження є досить суттєвим і знижує рентабельність бізнесу. Саме тому більшість підприємців обирають спрощену систему оподаткування.

Треба також звернути увагу, що є певні категорії підприємців, які не можуть обрати спрощену систему і будуть оподатковувати свої доходи виключно на загальних засадах. Це фізичні особи-підприємці які здійснюють діяльність у сфері грального бізнесу, обміну іноземної валюти; здійснюють виробництво підакцизних товарів;

займаються видобутком і виробництвом дорогоцінних металів [1].

Для переходу на спрощену систему оподаткування єдиним податком підприємець має відповідати наступним вимогам: число осіб, які знаходяться у трудових відносинах з приватним підприємцем не повинно перевищувати 10 осіб, а розмір виручки від реалізації продукції за рік не повинен бути більш ніж 500 тисяч гривень.

Враховуючи акції масових протестів підприємців, у ПКУ вилучено главу 1 розділу XIV «Спеціальні податкові режими», яка передбачала реформування спрощеної системи оподаткування. Одночасно підрозділом 8 розділу XX «Перехідні положення» визначені особливості справляння єдиного податку [2].

Необхідно звернути увагу на те, що приватні підприємці, що сплачують єдиний податок, не можуть бути зареєстровані як платники ПДВ, а також вводиться своєрідне обмеження на співробітництво платників податку на прибуток з такими підприємцями. При придбанні активів у платників єдиного податку, підприємства не зможуть зменшити свій оподатковуваний прибуток на суму понесених витрат [3].

На нашу думку, вищевказані зміни, внесені ПКУ, негативно відіб'ються на розвитку малого підприємництва в Україні.

В той же час, спрощена система оподаткування, яка застосовується для фізичних осіб - суб'єктів господарювання, має суттєві переваги, а саме: сплачується фіксована сума єдиного податку, яка залежить від виду діяльності (від 20 грн. до 200 грн. в місяць); ведеться спрощений облік доходів та витрат із застосуванням Книги обліку; подаються лише три форми звітності – звіт суб'єкта малого підприємництва - фізичної особи - платника єдиного податку, податковий розрахунок сум доходу, нарахованого на користь платника податку, і сум утриманого з них податку. Все це не тільки зменшує податковий тягар, але й полегшує умови здійснення господарської діяльності.

Що ж стосується системи оподаткування фіксованим податком (ФП), то, на відміну від інших систем оподаткування, вона не зазнала змін з прийняттям ПКУ.

На нашу думку, перевагами системи оподаткування фіксованим податком є: низька фіксована ставка податку від 20 до 100 грн. щомісячно; облік доходів і витрат можна вести в довільній формі; використовувати реєстратори розрахункових операцій (РРО) не обов'язково (крім торгівлі підакцизними товарами); не сплачується податок з доходів фізичних осіб за себе підприємцем.

Серед обмежень застосування даної системи можна виділити наступні: якщо немає доходу, то ФП все одно необхідно сплачувати, у тому числі й за найманих працівників; працювати на ФП заборонено, якщо валовий дохід за попередні 12 календарних місяців перевищує 119 тис. грн. або ж якщо у трудових відносинах перебуває більше 5 осіб; продавати товар можна тільки на території ринку, сплачуючи ринковий збір [1]. Таким чином, можна зробити висновок, що сплата фіксованого податку є найбільш привабливою системою оподаткування, але існують певні обмеження для її застосування. На нашу думку, її варто обрати тим підприємцям, які мають невеликий оборот, малу кількість найманих працівників та здійснюють свою діяльність на ринку.

В свою чергу, кожен підприємець має ретельно зважити всі переваги та недоліки існуючих систем оподаткування і обрати ту, яка не тільки відповідатиме вимогам законодавства, але й сприятиме зростанню його прибутку.

Література:

1. *Податковий Кодекс України від 4 грудня 2010 року № 7101-
<http://news.liga.net/1016917.html>*
2. *Мічковська Н. Р. Податковий кодекс: плюси уряду і мінуси експертів. –
<http://kp.ua/daily/181110/253879/>*
3. *Степанюк В. П. Податковий Кодекс України: плюси, мінуси, наслідки -:
<http://www.newsland.ru/>*